

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Закарпатський угорський університет ім. Ференца Ракоці II,
Комунальний заклад вищої освіти «Академія культури і мистецтв»
Закарпатської обласної ради

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
Transcarpathian Hungarian University Ferenc Rakoczi II,
Municipal Institution of Higher Education
«Academy of Culture and Arts» of the Zakarpattia Regional Council

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

ACADEMIC NOTES

Серія:
Педагогічні науки

Series:
Pedagogical Sciences

Випуск 20 (2026)
Edition 20 (2026)

Ужгород – 2026
Uzhhorod – 2026

*Друкується за рішенням вченої ради Закарпатського угорського університету ім. Ференца Ракоці II
(протокол № 8 від 26 березня 2026 року)*

*Друкується за рішенням вченої ради Комунального закладу вищої освіти
«Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради
(протокол № 8 від 27 березня 2026 року)*

Н 34 **Наукові записки.** Серія : Педагогічні науки. Випуск 20 / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, О. А. Біда, Н. І. Шетеля та ін. Ужгород-Кропивницький : Видавництво «Код». 2026. 182 с.

ISBN 978-617-653-092-3

Збірник призначений для використання науковцями, викладачами, аспірантами, студентами. У виданні Наукові записки. Серія : Педагогічні науки висвітлено результати досліджень із широкого кола проблем. Збірник орієнтований на розкриття сучасних тенденцій вивчення історії освіти, мистецтвознавства, педагогіки та психології. Основна мета видання – надати можливість, насамперед, молодим вченим опублікувати результати наукових досліджень у педагогічній галузі.

Рецензенти:

Довга Т. Я., доктор педагогічних наук, професор (м. Кропивницький).
Чистякова Л. О., доктор педагогічних наук, професор (м. Кропивницький).

«Наукові записки. Серія: Педагогічні науки» включено до Переліку наукових фахових видань України категорії «Б» (галузь знань: Освіта/Педагогіка), згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 491 від 27.04.2023.

Збірник зареєстровано в міжнародних наукометричних базах **Index Copernicus, Google Scholar, WorldCat, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського**, публікаціям присвоюється ідентифікатор цифрового об'єкта DOI

Редколегія:

Науковий редактор:

Черкасов В. Ф. – доктор педагогічних наук, професор Комунального закладу вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради

Заступник наукового редактора:

Біда О. А. – доктор педагогічних наук, професор Закарпатського угорського університету ім. Ференца Ракоці II

Відповідальний секретар:

Агій Я. Ю. – кандидат економічних наук, доцент Комунального закладу вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради

Редакційна колегія:

Анточ Д. І. – кандидат психологічних наук, доцент, Тираспільський державний університет, Кишинів, Республіка Молдова

Гундаренко О. В. – кандидат філологічних наук, старший викладач Жилінського університету, Словаччина

Клім-Клімашевська А. – доктор педагогічних наук, професор Природничо-гуманітарного університету в Седльцах, Республіка Польща

Кучай Т. П. – доктор педагогічних наук, професор Закарпатського угорського університету ім. Ференца Ракоці II

Кучай О. В. – доктор педагогічних наук, професор Мазовецької академії в Плоцьку, Республіка Польща

Полубоярина І. І. – доктор педагогічних наук, професор Київської муніципальної академії музики ім. Р. М. Глієра

Смирнова Т. А. – доктор педагогічних наук, професор Комунального закладу вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради

Марусинець М. М. – доктор педагогічних наук, професор, директор департаменту освіти і науки, молоді та спорту Закарпатської обласної державної адміністрації

Мозгальова Н. Г. – доктор педагогічних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Млинарчук -

Соколовська А. – габілітований доктор педагогічних наук, доцент Білостоцького університету, Республіка Польща

Хусайнова Г. А. – кандидат педагогічних наук, професор Казахського національного університету мистецтв м. Нур-Султан

Чичук А. П. – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки і психології, Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II

Шайгозова Ж. Н. – кандидат педагогічних наук, доцент Казахського національного педагогічного університету імені Абая

Шандрук С. І. – доктор педагогічних наук, професор Української державної льотної академії

Шетеля Н. І. – доктор педагогічних наук, професор Комунального закладу вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради

Щолокова О.П. – доктор педагогічних наук, професор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Статті подано в авторській редакції

ISBN 978-617-653-092-3

*Published by the decision of the Academic Council of the Transcarpathian Hungarian University named after Ferenc Rakoczi II (Minutes № 8 of 26 March 2026)
«Academy of Culture and Arts» of the Transcarpathian Regional Council (Minutes № 8 of 27 March 2026)*

A 34 **Academic notes. Series:** Pedagogical Sciences. Edition 20 / Ed. board: V. F. Cherkasov, O. A. Bida, N. I. Shetelya, etc. Uzhhorod-Kropivnytskyi: Publishing house «Kod», 2026. 182 p.

ISBN 978-617-653-092-3

The collection is intended for use by scientists, teachers, graduate students, and students. In the publication Scientific Notes. Series: Pedagogical sciences highlights the results of research on a wide range of problems. The collection is aimed at revealing modern trends in the study of the history of education, art history, pedagogy and psychology. The main purpose of the publication is to provide an opportunity, first of all, to young scientists to publish the results of scientific research in pedagogical fields.

Reviewers:

Dovga T. Ya., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kropivnitskyi).
Histyakova L. O., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kropivnitskyi).

«Academic Notes. Series: Pedagogical Sciences» is included in the List of Scientific Professional Publications of Ukraine, category «B» (field of knowledge: Education/Pedagogy), Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine №491 of 27.04.2023

The collection is registered in the international catalogues of periodicals and database Index Copernicus, Google Scholar, World Cat, National Library of Ukraine named after V. I. Vernadsky, publications are as signed a DOI digital object ID

Editorial Board:

Scientific editor:

Cherkasov V. F. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Communal Institution of Higher Education «Academy of Culture and Arts» of the Transcarpathian Regional Council

Deputy scientific editor:

Bida O. A. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Transcarpathian Hungarian University Ferenc Rakoczi II

Responsible secretary:

Agiy Ya. Yu. – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Communal Institution of Higher Education «Academy of Culture and Arts» of the Transcarpathian Regional Council

Editorial board:

Antoci D. I. – Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor, Tiraspol State University, Chisinau, Republic of Moldova

Gundarenko O. V. – Candidate of Philological Sciences, Senior Lecturer, University of Žilina, Slovakia

Klim-Klimashevskaya A. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of Natural-humanitarian University of Siedlce, Republic of Poland

Kuchai T. P. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Transcarpathian Hungarian University Ferenc Rakoczi II

Kuchay O. V. – Habilitated Doctor, Professor of the Mazovian University in Plock, Republic of Poland

Poluboyarina I. I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Kiev Municipal Academy of Music. R. M. Gliera

Smirnova T. A. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Communal Institution of Higher Education «Academy of Culture and Arts» of the Transcarpathian Regional Council

Marusinets M. M. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor Director of the Department of Education and Science, Youth and Sports of the Transcarpathian Regional State Administration

Mozgalova N. G. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynsky

Mlynarczuk -

Sokolowska A. – Habilitation Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, University of Białystok, Republic of Poland Doctor of

Khusainova G. A. – Candidate of Pedagogical Sciences, Professor of the Kazakh National University of Arts in Nur-Sultan

Chichuk A. P. – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Pedagogy and Psychology, Transcarpathian Hungarian University named after Ferenc Rakoczi II

Shaigozova Zh. N. – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor Kazakh National Pedagogical Abay University

Shandruk S. I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, of the Ukrainian State Flight Academy

Shetelya N. I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Communal Institution of Higher Education «Academy of Culture and Arts» of the Transcarpathian Regional Council

Shcholakova O. P. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanova

The article is submitted in the author's edition

ISBN 978-617-653-092-3

© Transcarpathian Hungarian University after Ferenc Rakoczi II, 2026

© Communal Institution of Higher Education «Academy of Culture and Arts» of the Transcarpathian Regional Council, 2026

ЗМІСТ

ВЕЙ Лімін.
ПІДГОТОВКА МАГІСТРАНТІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНО-ХОРОВОГО НАВЧАННЯ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ВИМІР 8-14

ФЕРЕНЗІНЕ КАРПЕНТЕР Ілдіко.
ЗАСТОСУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ЗОЛТАНА КОДАЯ У РОЗВИТКУ НАВИЧОК ЧИСТОТИ ІНТОНАЦІЇ..... 15-21

МАРТИНЮК Тетяна Володимирівна.
УКРАЇНСЬКЕ БАНДУРНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ХУДОЖНІЙ ТА ОСВІТНІЙ ФЕНОМЕН 21-26

МОМОТ Олена Олегівна, НОВІК Сергій Миколайович, ЗАЙЦЕВА Юлія Вікторівна.
ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СПОРТИВНО-ОРІЄНТОВАНИХ ДИСЦИПЛІН У ФОРМУВАННІ М'ЯКИХ НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ..... 27-33

ОРОС Ілдіко Імрїївна, БІДА Олена Анатоліївна, ГУТТЕРЕР Єва Войтехівна.
ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ..... 34-38

ОСЕРЕДЧУК Ольга Анатоліївна, КУЧАЙ Тетяна Петрівна, КУЧАЙ Олександр Володимирович.
ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА 38-44

ПРИМА Раїса Миколаївна, ПРИМА Дмитро Анатолійович.
ПОЛІКУЛЬТУРНИЙ ВИМІР ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ: ТЕОРЕТИЧНІ ОРІЄНТИРИ 44-48

ТУШЕВА Вікторія Володимирівна.
СУТНІСТЬ СУГЕСТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У КОНТЕКСТІ ГУМАНІСТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ У ВИЩІЙ МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ 48-56

ЧЕРНИЧКО Степан Степанович, БЕРЕГСАСІ Аніко Ференцівна, ЧИЧУК Антоніна Петрівна.
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ІМЕРСИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ..... 57-61

ШЕТЕЛЯ Наталія Ігорівна, ЧЕРКАСОВ Володимир Федорович.
ЗАСТОСУВАННЯ ПАРТИСИПАТИВНОГО ПІДХОДУ ДО ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКОЇ ГАЛУЗІ 62-67

АГІЙ Ярослав Юрійович.
ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 67-72

БАРКАСІ Вікторія Володимирівна, МОРОЗ Тетяна Олександрівна.
ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ: ДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ 72-76

БЕВЗЮК Марина Сергіївна, БІЛАН Валентина Андріївна, ЧЕРНІЧЕНКО Людмила Анатоліївна.
ПАРТНЕРСТВО СІМ'Ї ТА ЗДО У ФОРМУВАННІ ЖИТТЄВОЇ ТА НАВЧАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ..... 77-83

СВИРИДЕНКО Денис Борисович, БОРИСЬОНОК Максим Олегівич.
МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ВИВЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ «АКАДЕМІЧНА КУЛЬТУРА» 83-88

ДЕПЧИНСЬКА Іветта Амтліївна.
РОЗВИТОК МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАКАРПАТСЬКОГО УГОРСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ ПІД ЧАС НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ 89-94

КОЖЕВНІКОВА Лариса Василівна. МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ОПЕРАЦІЙНА СКЛАДОВА.....	94-99
ЛЯХОВСЬКА Юлія Олегівна. ДІАГНОСТИКА РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ	99-103
МИШКО Вероніка Володимирівна, КРАВЧУК Олена Геннадіївна. ТРАНСМИСТЕЦЬКА КОМУНІКАЦІЯ У ПОЛІФОНІЧНО-СМИСЛОВІЙ ЦІЛІСНОСТІ МУЗИКИ І ХОРЕОГРАФІЇ	104-111
МОРОЗ Людмила Володимирівна, МІЧУДА Наталія Михайлівна, БІЛЮК Денис Олександрович. ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ- МЕНЕДЖЕРІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ.....	112-116
ОСТАПІЙОВСЬКА Ірина Ігорівна, РАДЮК Володимир Олегович. РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ.....	116-122
ПЕХАРЄВА Світлана Вікторівна, ЯЦЕНКО Вікторія Володимирівна, ЯРОСЛАВЦЕВА Мілена Ігорівна. ОРГАНІЗАЦІЯ РІЗНИХ ФОРМ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА МЕТОДИЧНА РОБОТА В ЗДО В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	123-128
ПОЛЛОЇ Каталін Дезидерівна, МОЛНАР Д. Єлизавета Олександрівна, МОЛНАР Д. Стефан Стефанович. СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ТА НАВЧАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ УЧНІВ УГОРСЬКОМОВНИХ ШКІЛ ЗАКАРПАТТЯ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ КОМПЕТЕНТІСНОГО ОЦІНЮВАННЯ	128-135
РАЗВОДОВА Марина Валеріївна. РИТМІКА ЯК ЗАСІБ АРТ-ТЕРАПІЇ В ХОРЕОГРАФІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ.....	135-141
СБІТНЄВА Олена Федорівна, МЕРЕЖКО Юлія Валеріївна, ТЕТЕРЯ Віктор Михайлович. ЕВОЛЮЦІЯ НАУКОВИХ УЯВЛЕНЬ ПРО СУТНІСТЬ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ДУМЦІ.....	142-148
ТАЙНЕЛЬ Ельвіра Золтанівна, ЖИГАЛЬ Зоряна Михайлівна, КОВБАСЮК Андрій Михайлович. МЕТОДИЧНІ ПРИНЦИПИ РОЗВИТКУ ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ ТА ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦТВА В УМОВАХ ПЕДАГОГІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	149-154
ШЕВЦОВА Ірина Миколаївна, БАРНА Ольга Сергіївна. ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ КОМПОЗИЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ХОРЕОГРАФІЧНОГО ТВОРУ НА ОСНОВІ ТРАДИЦІЙНОЇ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КУЛЬТУРИ НІМЦІВ ЗАКАРПАТТЯ.....	155-160
МОЛНАР Кристина Андріївна. ПОНЯТТЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ФЕНОМЕНУ В УГОРЩИНІ	161-165
РОЖКОВ Владислав Олегович. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ	165-170
СЄ Цзихань. СТРУКТУРА ВОКАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ПРОЦЕСІ ФАХОВОГО НАВЧАННЯ	170-176
ЯКОБ Елеонора Адальбертівна, ДОРОВЦІ Камілла Дезидерівна. ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЇ STEAM-ОСВІТИ НА МОТИВАЦІЮ УЧНІВ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ	176-181

УДК 37.015.31:111.852

DOI: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2026.20.142**СБІТНЄВА Олена Федорівна –**

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри академічного та естрадного вокалу
факультету музичного мистецтва і хореографії
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-2201-2120>
e-mail: sbitneva.elen@gmail.com

МЕРЕЖКО Юлія Валеріївна –

кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри академічного та естрадного вокалу
факультету музичного мистецтва і хореографії
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5918-7496>
e-mail: y.merezhko@kubg.edu.ua

ТЕТЕРЯ Віктор Михайлович –

народний артист України,
професор кафедри академічного та естрадного вокалу
факультету музичного мистецтва і хореографії
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-6172-9255>
e-mail: v.teteria@kubg.edu.ua

ЕВОЛЮЦІЯ НАУКОВИХ УЯВЛЕНЬ ПРО СУТНІСТЬ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ДУМЦІ

**СБІТНЄВА Олена Федорівна, МЕРЕЖКО Юлія Валеріївна, ТЕТЕРЯ Віктор Михайлович.
ЕВОЛЮЦІЯ НАУКОВИХ УЯВЛЕНЬ ПРО СУТНІСТЬ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В
СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ДУМЦІ**

У статті проаналізовано еволюцію наукових поглядів на сутність естетичного виховання в сучасній педагогіці. На основі міждисциплінарного підходу розкрито зміст категорій «виховання», «естетика» та «естетичне». Систематизовано провідні концепції – від формування естетичної свідомості до розбудови цілісної естетичної культури особистості. Доведено, що результатом естетичного виховання є сформована естетична культура індивіда, яка виступає фундаментальним компонентом його духовної структури та визначає ціннісні орієнтири в умовах сучасних соціокультурних трансформацій.

Ключові слова: виховання, естетичне виховання, естетична культура, особистість, духовність, естетика, естетичне ставлення.

**SBITNEVA Olena Fedorivna, MEREZHKO Yulia Valeriivna, TETERIA Viktor Mikhailovich.
EVOLUTION OF SCIENTIFIC CONCEPTS OF THE ESSENCE OF AESTHETIC EDUCATION OF THE
INDIVIDUAL IN CONTEMPORARY PEDAGOGICAL THOUGHT**

The article analyzes the evolution of scientific views on the essence of aesthetic education in modern pedagogy. Based on an interdisciplinary approach, the content of the categories «education», «aesthetics» and «aesthetic» is revealed. The leading concepts are systematized – from the formation of aesthetic consciousness to the development of a holistic aesthetic culture of the individual. It is proven that the result of aesthetic education is the formed aesthetic culture of the individual, which is a fundamental component of his spiritual structure and determines value orientations in the conditions of modern sociocultural transformations.

In domestic pedagogical science, aesthetic education is traditionally considered as a purposeful process of forming a creatively active personality. Its essence lies in the development of a child's ability to perceive, emotionally experience and professionally evaluate the manifestations of the

beautiful, tragic, comic and ugly both in art and in everyday life. The ultimate goal of this process is recognized as the readiness of the individual to live and create "according to the laws of beauty.

Summarizing the results of a retrospective analysis of scientific ideas about the essence of aesthetic education of the individual, we define its key indicator as the formation of the individual's aesthetic culture. The latter appears as a fundamental component of the general and spiritual culture of a person, which determines his value orientations in the world around him. The problem of aesthetic education is pervasive in the history of philosophical and pedagogical thought: from ancient concepts of harmonious development to modern anthropocentric approaches, it is invariably considered as a strategic tool for the spiritual formation of the individual and the humanization of society.

Keywords: *education, aesthetic education, aesthetic culture, personality, spirituality, aesthetics, aesthetic attitude.*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Динамічні та масштабні трансформації, що охопили всі сфери сучасного буття, актуалізують проблему збереження й розвитку духовного потенціалу людства. У контексті суперечливих суспільних процесів сьогодення духовна культура постає надійним стабілізуючим чинником та вектором прогресивного поступу. Ефективним засобом духовного розвитку особистості зі стародавніх часів і до сьогодні визнають естетичне виховання.

Слід наголосити, що сучасний стан духовної культури людства ґрунтується на досягненнях колишніх поколінь. Це стосується і традицій естетичного виховання, які формувались у кожній країні під впливом різноманітних внутрішніх і зовнішніх соціокультурних чинників.

У контексті сучасних суспільних криз – від споживацького ставлення до природи до деградації моральних цінностей та деструктивного впливу мас-медіа – роль естетичного виховання суттєво зростає. Воно постає стратегічним інструментом гуманізації соціуму та фундаментом для гармонійного розвитку особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундамент для розуміння природи естетичного виховання закладений у численних працях фахівців, які аналізували це явище з позицій філософського, психолого-педагогічного, мистецтвознавчого та соціокультурного підходів. Такий широкий науковий спектр дозволяє комплексно розглянути еволюцію та сучасний стан досліджуваної проблеми.

Філософський аспект проблеми естетичного виховання вивчали Т. Адорно, В. Бітаєв, Ю. Борев, О. Поліщук та ін. Серед українських психологів, які досліджували особливості естетичного розвитку особистості, слід назвати таких науковців, як Г. Костюк (засновник української школи психології, досліджував роль навчання у психічному розвитку дитини), О. Костюк (автор фунда-

ментальних праць із психології музичного сприйняття), О. Музика (дослідник розвитку творчих здібностей та ціннісної свідомості), В. Моляко (розробник концепції стратегічної організації творчої діяльності) та О. Коновалова (дослідниця психологічних механізмів формування естетичного ставлення до світу).

Теоретичні основи естетичного виховання особистості ґрунтовно розкрито у працях фундаторів української педагогічної школи, зокрема І. Зязюна, В. Сухомлинського, Г. Шевченко, а також у дослідженнях Л. Масол, Н. Ничкало, О. Семашка та інших.

Аналіз наукового доробку вітчизняних та зарубіжних учених дозволяє виокремити ключові вектори дослідження проблеми естетичного виховання. Зокрема, концептуальні засади формування естетичної культури особистості як інтегративного утворення висвітлено у працях Д. Джоли, І. Зязюна та Н. Миропольської. Питання становлення естетичного ставлення до дійсності й мистецтва ґрунтовно розкрито у працях В. Бутенка та І. Гончарова, тоді як психолого-педагогічні механізми розвитку естетичних почуттів, інтересів та смаків учнів стали об'єктом уваги М. Мартинюка, Л. Овдійчук та І. Савчука. Важливе значення для цілісного розуміння еволюції проблеми мають розвідки А. Соколової та Т. Тюльпи, які систематизували історію розвитку теорії естетичного виховання в Україні. Водночас сучасна парадигма збагачується через вивчення зарубіжного досвіду, репрезентованого у дослідженнях С. Федоренко та Є. Куришева. Таке різноманіття підходів підкреслює багатоаспектність феномену естетичного виховання.

Отже, сучасні наукові дослідження доводять, що від рівня естетичного розвитку людини й суспільства залежить прогрес людства в усіх галузях життєдіяльності, естетичну сферу визнають найважливішим складником цілісної сутності особистості.

Мета статті – проаналізувати еволюцію наукових уявлень про сутність естетичного

виховання особистості в сучасній педагогічній думці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як свідчить аналіз літератури, позиція щодо особливої ролі естетичного виховання в процесі гармонійного розвитку особистості й усього суспільства не викликає сумнівів, водночас існують різні тлумачення самого поняття «естетичне виховання».

Важливим для розуміння сутності естетичного виховання є термінологічний аналіз його складників: ключового поняття «виховання» та характеризуючого – «естетичне».

Виховання, як відомо, є однією з ключових категорій педагогіки. Аналіз словникової, наукової й навчально-методичної літератури свідчить, що феномен виховання фахівці розглядають у різних перспективах – як соціальне явище, педагогічний процес, спеціально організовану діяльність, систему педагогічної взаємодії та ін.

В енциклопедичній і словниковій літературі виховання тлумачать як «процес систематичного цілеспрямованого впливу на духовний і фізичний розвиток особистості з метою підготовки її до виробничої і культурної діяльності. Головною метою виховання є формування всебічно розвинутої особистості» [20, с. 79]; як «процес цілеспрямованого управління формуванням розвитком особистості у відповідності з вимогами суспільства. Мета виховання – це формування соціально активної, гуманістично спрямованої особистості яка у своїй життєдіяльності керується загальнолюдськими (честь, совість, людська гідність, соціальна справедливість) і культурно-національними (працелюбність, волелюбність і т. ін.) цінностями» [17, с. 39].

Згідно з позицією вітчизняних вчених виховання постає як фундаментальна категорія, що втілює історичний процес передачі культурного коду від покоління до покоління. Через активну діяльність та спілкування відбувається трансляція колективного досвіду людства, що забезпечує безперервність розвитку соціуму та його культури.

Українська педагогічна наука розглядає поняття «виховання» як багатогранний феномен, що поєднує філософські, соціальні та психологічні аспекти. Провідні вчені (І. Зязюн, В. Кремень, О. Сухомлинська та інші) відійшли від розуміння виховання як «назидання» і перейшли до концепції спільної діяльності.

В інтелектуальній спадщині академіка Івана Зязюна виховання постає як глобальний соціокультурний феномен, що розглядається через призму аксіології та людиноцентризму. На його переконання, справжнє виховання –

це не сума дидактичних впливів, а «педагогіка душі», складний інтимний процес олюднення людини. Головною метою цього процесу є формування цілісної особистості, наділеної гармонійним естетичним та етичним ставленням до світу. Науковець стверджував, що виховання є ретрансляцією не просто інформації чи знань, а «духовного коду» культури від учителя до учня. У цій взаємодії педагог постає як носій високої духовності, який через власну особистість відкриває дитині шлях до прекрасного. І. Зязюн наголошував на естетичній природі педагогічної дії: будь-який виховний захід лише тоді досягає мети, коли він естетично забарвлений, емоційно насичений і викликає внутрішній резонанс у душі вихованця. Виховання, таким чином, трансформується у діалог культур, де через мистецтво, слово та дію відбувається самовизначення особистості у просторі цінностей» [10, с. 15].

В освітній філософії Василя Кременя виховання концептуалізується через призму людиноцентризму – парадигми, де особистість, її запити, потенціал та творча свобода стають найвищою цінністю. У цьому контексті виховання визначається як цілеспрямований процес створення оптимальних умов для всебічної самореалізації людини, розкриття її внутрішніх ресурсів та обдарувань. Академік наголошує, що в умовах переходу до інформаційного суспільства головним завданням виховання є формування особистості, здатної не лише до виживання, а й до продуктивної життєдіяльності в динамічному соціумі. Це передбачає розвиток стратегічної здатності до постійного самонавчання та гнучкої адаптації до змін. Водночас В. Кремень підкреслює, що технологічний прогрес і мобільність повинні поєднуватися зі стійким моральним стрижнем. Виховання, таким чином, постає як гармонізація інтелектуального розвитку та духовної зрілості, де естетичне виховання виступає необхідним стабілізатором, що запобігає прагматизації людської душі та забезпечує збереження гуманістичних цінностей у цифровому світі» [12].

Ольга Сухомлинська розглядає виховання як фундаментальну соціальну та національну категорію, що визначає життєздатність нації. У її науковій концепції виховний процес постає як цілісна система, що базується на культурно-історичних традиціях українського народу. На переконання дослідниці, виховання не може існувати у відриві від національного коріння; воно виконує місію стратегічного ретранслятора національних цінностей у майбутнє, забез-

печуючи духовну спадкоємність поколінь. Це дозволяє стверджувати, що естетичний розвиток особистості через національне мистецтво є не лише культурним, а й державотворчим чинником» [19, с. 5–15].

Н. Волкова, визначаючи виховання як цілеспрямований та організований процес формування особистості, основне призначення якого полягає в забезпеченні наступності поколінь [4, с. 13]. Разом з тим, авторка конкретизує дефініцію поняття «виховання» в широкому, вузькому й гранично вузькому розуміннях. У широкому розумінні це «процес формування особистості, що відбувається під впливом соціальних умов»; у широкому педагогічному розумінні – формування особистості «під впливом діяльності педагогічного колективу закладу освіти, яке базується на педагогічній теорії, передовому педагогічному досвіді»; у вузькому педагогічному розумінні – «цілеспрямована виховна діяльність педагога для досягнення конкретної мети в колективі учнів»; у гранично вузькому розумінні – «спеціально організований процес, що передбачає формування певних якостей особистості, процес управління її розвитком, який відбувається через взаємодію вихователя й виховуваного» [4, с. 14].

У культурологічному контексті розглядає виховання С. Жуков. Згідно з уявленнями науковця, метою виховання є формування базової культури особистості, що містить культуру життєвого самовизначення, сімейних відносин, культуру праці, культуру спілкування, економічну, політичну, правову, інтелектуальну, моральну, екологічну, художню, фізичну культуру [9, с. 20].

Методологічне значення для нашого дослідження має розгляд категорії естетичного у філософському контексті. Введений О. Баумгартеном у XVIII столітті термін «естетика» (грец. – почуттєвий) став відправною точкою для наукового вивчення закономірностей почуттєвого освоєння світу. Класичні парадигми розуміння естетичного були згодом розвинуті у працях Г. Гегеля, І. Канта, Ф. Шиллера та інших мислителів, які визначили духовні вектори розвитку цієї науки [7].

Теоретичне обґрунтування системи естетичних категорій та їх сучасна інтерпретація представлені у працях провідних українських дослідників: Т. Аболіної, В. Возняка, Д. Говоруна, А. Комарової, Л. Левчук, О. Оніщенко, В. Панченка, О. Поліщук та ін. У їхніх доробках естетичні категорії розглядаються не лише як абстрактні філософські поняття, а як фундаментальні ціннісні орієнтири, що

визначають специфіку духовного освоєння світу особистістю [7].

Як свідчить аналіз літератури, поняття «естетика» тлумачать по-різному, наприклад, у словникових виданнях естетику представлено як «науку про загальні закономірності художнього освоєння дійсності людиною, про суть і форми відображення дійсності й перетворення життя за законами краси, про роль мистецтва в розвитку суспільства» [5]; поняття «естетика» трактується як комплексна дисципліна, що вивчає специфічний аспект ціннісного ставлення людини до світу [8, с. 188–189].

В українській філософській думці естетика концептуалізується як галузь знання, що досліджує специфічне ціннісне ставлення людини до дійсності. Згідно з вітчизняними довідковими виданнями, її предметом є почуттєве опанування світу, що здійснюється крізь призму категорій прекрасного, піднесеного та гармонійного, знаходячи свій вищий прояв у мистецькій діяльності» [8, с. 188–189].

У наукових і навчально-методичних публікаціях естетику тлумачать як науку «про загальні закономірності художнього освоєння дійсності людиною, сутність і форми відображення дійсності та перетворення життя за законами краси» (С. Вітвицька) [3, с. 143]; цілісну систему «наукового знання, яка вивчає природу естетичного об'єкта й суб'єкта (явища природи, суспільні відносини, естетичну свідомість і діяльність особистості тощо)» (Г. Васянович) тощо [2, с. 34].

Фундаментальною категорією, що визначає специфіку предмета естетики в усій сукупності його проявів, є естетичне. Саме воно виступає інтегративним чинником для таких структурних елементів, як естетичне почуття та ставлення, естетичний смак та ідеал, а також визначає природу естетичних цінностей.

Ключовим теоретичним принципом є те, що естетичне ставлення не обмежується лише мистецтвом. Воно поширюється на всю навколишню дійсність без винятків. Естетичне ставлення особистості до світу виявляється через такі якості, як естетичні почуття, потреби, погляди, смаки, ідеали, судження й ін., формування яких відбувається в процесі естетичного виховання.

У сучасній енциклопедичній і словникової літературі поняття «естетичне виховання» визначають як «формування естетичного досвіду особи, необхідного для її самоствердження як у царині сприймання, так і в царині творчої діяльності» [15, с. 175]; «процес формування й розвитку естетичної

емоційно-почуттєвої й ціннісної свідомості особистості й відповідної їй діяльності», що передбачає «розвиток готовності особистості до сприйняття, освоєння, оцінки естетичних об'єктів в мистецтві або дійсності; включення в гармонічний саморозвиток; формування творчих здібностей у галузі художньої, духовної, фізичної (тілесної) культури» [7]; «вироблення й удосконалення в людині здатності сприймати, правильно розуміти, цінити й творити прекрасне в житті й мистецтві, активно брати участь у творчості, творенні за законами краси» [21].

Х. фон Гентіг наголошує, що метою естетичного виховання є не тільки формування знань про видатні твори мистецтва, а, насамперед, розвиток такого естетичного сприйняття, що не обмежено естетичним переживанням прекрасного, а є для людини засобом пізнання внутрішнього й зовнішнього світу через призму мистецтва [18, с. 271].

У вітчизняній педагогічній науці естетичне виховання традиційно розглядається як цілеспрямований процес формування творчої активної особистості. Його сутність полягає у розвитку здатності дитини сприймати, емоційно переживати та фахово оцінювати прояви прекрасного, трагічного, комічного та потворного як у мистецтві, так і в повсякденному житті. Кінцевою метою цього процесу визнається готовність особистості жити та творити «за законами краси».

Вітчизняна наукова школа акцентувала на тому, що естетичне виховання є невід'ємною частиною загального розвитку дитини, що забезпечує: активізацію естетичного сприйняття та творчої уяви; глибину емоційного відгуку та образного мислення; планомірне формування духовних потреб. Згідно з цією концепцією, система художньо-естетичного виховання має бути наскрізною та охоплювати весь освітній процес. Важливим є положення про те, що всі навчальні дисципліни, а не лише предмети художнього циклу, мають специфічні засоби для вирішення естетичних завдань.

Як свідчать результати проведеного науково-теоретичного аналізу, значна частина науковців дотримується позиції, що естетичне виховання безпосередньо впливає на процес формування естетичної свідомості особистості, її естетичного ставлення до дійсності й мистецтва (В. Бутенко, А. Комарова, Г. Шевченко та ін.).

Як формування здібності адекватно сприймати прекрасне в навколишній дійсності та вміння перетворювати довкілля за законами краси розуміє сутність естетичного виховання В. Бутенко. Науковець підкреслює,

що школа мусить стимулювати розвиток духовно-естетичних потреб дітей, створити умови для прояву їхніх естетичних здібностей, зробивши процес пізнання змістовним і цікавим [1, с. 42–44].

Дослідники І. Паласевич та В. Ортинський пропонують аксіологічно орієнтований погляд на естетичне виховання, розглядаючи його як фундамент духовного становлення особистості. Зокрема, І. Паласевич акцентує увагу на цілісності цього процесу, де розвиток здатності досягати прекрасне нерозривно пов'язаний із плеканням гуманістичних цінностей та відповідальності за збереження краси [14, с. 13]. Своєю чергою, В. Ортинський зосереджується на функціональному аспекті – формуванні естетичних ідеалів та смаків, що трансформують пасивне сприйняття мистецтва у здатність до активної самостійної творчості [13, с. 231].

Огляд наукових джерел засвідчує існування підходу, за якого зміст естетичного виховання розкривається через категорію естетичної культури. У межах зазначеного підходу особливий науковий інтерес становлять дефініції, що розглядають естетичне виховання крізь призму категорій досвіду та взаємодії. Зокрема, дослідники визначають цей процес як: системну побудову естетичної культури на підґрунті вже здобутого індивідом художнього досвіду [6, с. 11]; суб'єкт-суб'єктну взаємодію в освітньому середовищі, що трансформує світосприйняття учня та стимулює його до творчості за естетичними канонами [16]; цілеспрямовану педагогічну стратегію, фінальним результатом якої є здатність особистості не лише досягти красу дійсності, а й активно перетворювати її у власній діяльності [3].

Н. Волкова визначає цільовий орієнтир естетичного виховання через сформованість високого рівня естетичної культури та розвиток умінь особистості естетично освоювати реальність [4, с. 127].

Отже, незважаючи на певну термінологічну розбіжність, усі дослідники одностайні в тому, що естетичне виховання є фундаментом для формування естетичної культури, яка поєднує в собі досвід, ставлення та здатність до творчої дії.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Узагальнюючи результати ретроспективного аналізу наукових уявлень про сутність естетичного виховання особистості, ми визначаємо його ключовим показником сформованість естетичної культури індивіда. Остання постає фундаментальним складником загальної та духовної культури людини, що детермінує її ціннісні

орієнтири у навколишньому світі. Проблема естетичного виховання є наскрізною в історії філософсько-педагогічної думки: від античних концепцій гармонійного розвитку до сучасних антропоцентричних підходів, воно незмінно розглядається як стратегічний інструмент духовного становлення особистості та гуманізації суспільства.

Висновки статті не вичерпують усіх аспектів окресленої проблеми, а лише позначають вектори подальших розвідок у цьому напрямі. Зокрема, перспективним вбачається вивчення механізмів трансформації естетичного досвіду в активну творчу діяльність у цифровому середовищі.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бутенко В. Г. Організація естетичної освіти молодших школярів / Актуальні проблеми розбудови національної освіти: Збірник науково-методичних праць. Київ - Херсон, 1997. Ч. 1. С. 42–44.
2. Васянович Г. П. Естетичні погляди Г. Гегеля / Естетичне виховання дітей та молоді : теорія, практика, перспективи розвитку : зб. наук. пр. / за ред. О. А. Дубасенюк, Н. Г. Сидорчук. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. С. 34–43.
3. Вітвицька С. С. Естетичне виховання майбутнього вчителя в контексті ідей В. О. Сухомлинського / Естетичне виховання дітей та молоді: теорія, практика, перспективи розвитку : зб. наук. пр. / за ред. О. А. Дубасенюк, Н. Г. Сидорчук. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. С. 142–150.
4. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посіб. 2-е вид. К. : Академвидав, 2007. 616 с.
5. Гончаренко Семен. Український педагогічний словник; [гол. ред. С. Головка]. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
6. Гриценко І. В. Формування естетичного досвіду молодших школярів у процесі художнього діалогу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07. Херсон, 2002. 19 с.
7. Естетика : підручник / Л. Т. Левчук, В. І. Панченко, О. І. Оніщенко, І. В. Кучерюк; за заг. ред. Л. Т. Левчук. 3-тє вид., допов. і переробл. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 520 с.
8. Естетика: Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (голова редкол.) та ін. Київ : Абрис, 2002. С. 188–189.
9. Жуков С. М. Феномен виховання : монографія / С. М. Жуков. Бахмут : ДонУЕП, 2016. 407 с.
10. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії : наук.-метод. посіб. Київ : МАУП, 2000. 312 с.
11. Кияновський А. О. Гуманістичні засади формування особистості учня початкових класів :

автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07. Херсон, 2000. 21 с.

12. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору : монографія. Київ : Знання України, 2009. 520 с.
13. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. К. : Центр учбової л-ри, 2009. 472 с.
14. Паласевич І. Л. Естетичне виховання підлітків у позакласній виховній роботі загальноосвітньої школи (друга половина ХХ ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01. Дрогобич, 2011. 20 с.
15. Пацалюк І. І. Формування естетичних смаків молодших школярів у процесі вивчення образотворчого мистецтва : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07. Тернопіль, 2008. 20 с.
16. Практикум з педагогіки: навч. посіб. 3-є вид., перероб. і доп. / за заг. ред. О. А. Дубасенюк. К. : Центр навч. л-ри, 2004. 464 с.
17. Словник-довідник з професійної педагогіки / За ред. А. В. Семенової. Одеса: Пальміра, 2006. 221 с.
18. Шашевська І. О. Музичне виховання дітей дошкільного віку в Німеччині (друга половина ХХ століття): дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Луганськ, 2004. 234 с.
19. Сухомлинська О. В. Виховання як галузь педагогічної науки: історія і сучасність. Педагогіка і психологія. Київ: НАПН України, 2011. № 1. С. 5–15.
20. Тофтул М. Г. Сучасний словник з етики : Словник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 416 с.
21. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. К. : «Академвидав», 2006. 352 с. (Альма-матер).

REFERENCES

1. Butenko, V. H. (1997). *Orhanizatsiia estetychnoi osvity molodshykh shkoliariv*. [Organization of aesthetic education for younger schoolchildren]. Kyiv – Kherson.
2. Vasianovych, H. P. (2012). *Estetychni pohliady H. Hehelia*. [The aesthetic views of G. Hegel]. Zhytomyr.
3. Vitvytska, S. S. (2012). *Estetychne vykhovannia maibutnoho vchytelia v konteksti idei V. O. Sukhomlynskoho*. [Aesthetic education of future teachers in the context of V. O. Sukhomlynsky's ideas]. Zhytomyr.
4. Volkova, N. P. (2007). *Pedahohika*. [Pedagogy]. Kyiv.
5. Honcharenko, S. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk*. [Ukrainian Pedagogical Dictionary]. Kyiv.
6. Hrytsenko, I. V. (2002). *Formuvannia estetychnoho dosvidu molodshykh shkoliariv u protsesi*

- khudozhnoho dialohu*. [Forming aesthetic experience in younger schoolchildren through artistic dialogue]. Kherson.
7. Levchuk, L. T., Panchenko, V. I., Onishchenko, O. I., Kucheriuk I. V. (2010). *Estetyka*. [Estetyka]. Kyiv.
 8. *Estetyka: Filosofskiy entsyklopedychniy slovnyk*. (2002). [Aesthetics: Philosophical Encyclopedic Dictionary]. Kyiv.
 9. Zhukov, S. M. (2016). *Fenomen vykhovannia*. [The phenomenon of upbringing]. Bakhmut.
 10. Ziazun, I. A. (2000). *Pedahohika dobra: idealy i realii*. [The pedagogy of kindness: ideals and realities]. Kyiv.
 11. Kyianovskiy, A. O. (2000). *Humanistychni zasady formuvannia osobystosti uchnia pochatkovykh klasiv*. [Humanistic principles of personality formation in primary school students]. Kherson.
 12. Kremen, V. H. (2009). *Filosofia liudynotsentryzmu v stratehiikh osvithnoho prostoru*. [The philosophy of human-centeredness in educational space strategies]. Kyiv.
 13. Ortynskiy, V. L. (2009). *Pedahohika vyshchoi shkoly*. [Higher education pedagogy]. Kyiv.
 14. Palasevych, I. L. (2011). *Estetychne vykhovannia pidlitkiv u pozaklasnii vykhovnii roboti zahalnoosvithnoi shkoly (druha polovyna XX st.)*. [Aesthetic education of adolescents in extra-curricular educational work in general education schools (second half of the 20th century)]. Drohobych.
 15. Patsaliuk, I. I. (2008). *Formuvannia estetychnykh smakiv molodshykh shkolariv u protsesi vyvchennia obrazotvorchoho mystetstva*. [Formation of aesthetic tastes of younger schoolchildren in the process of studying fine arts]. Ternopil.
 16. *Praktykum z pedahohiky*. (2004). [Practical training in pedagogy]. Kyiv.
 17. *Slovyk-dovidnyk z profesiinoi pedahohiky*. (2006). [Reference dictionary of professional pedagogy]. Odesa.
 18. Stashevska, I. O. (2004). *Muzychne vykhovannia ditei doshkilnoho viku v Nimechchyni (druha polovyna XX stolittia)*. [Music education for preschool children in Germany (second half of the 20th century)]. Luhansk.
 19. Sukhomlynska, O. V. (2011). *Vykhovannia yak haluz pedahohichnoi nauky istoriia i suchasnist. Pedahohika i psykholohiia*. [Education as a branch of pedagogical science: history and modernity]. Kyiv.
 20. Toftul, M. H. (2014). *Suchasnyi slovnyk z etyky*. [Contemporary Dictionary of Ethics]. Zhytomyr.
 21. Fitsula, M. M. (2006). *Pedahohika vyshchoi shkoly*. [Higher education pedagogy]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

СБІТНЄВА Олена Федорівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри академічного та естрадного вокалу Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Наукові інтереси: теоретико-методичні засади розвитку вокального мистецтва та актуальні проблеми естетичного виховання підростаючого покоління.

МЕРЕЖКО Юлія Валеріївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри академічного та естрадного вокалу Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Наукові інтереси: професійна та фахова підготовка майбутніх артистів-вокалістів, викладачів вокалу у закладах вищої освіти, формування художніх смаків у сучасній молоді до української вокальної спадщини минулого.

ТЕТЕРЯ Віктор Михайлович – народний артист України, професор кафедри академічного та естрадного вокалу Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Наукові інтереси: методика навчання співу у вищій школі; розбудова виконавської культури та технічної майстерності молодих вокалістів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

SBITNEVA Olena Fedorivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Academic and Pop Vocal Music, Faculty of Music and Choreography, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University.

Circle of scientific interests: theoretical and methodological foundations of vocal art development and current issues in aesthetic education of the younger generation.

MEREZHKO Yulia Valeriivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Academic and Pop Vocal Music, Faculty of Music and Choreography, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University.

Circle of scientific interests: professional and specialized training of future vocal artists and vocal teachers in higher education institutions, shaping the artistic tastes of today's youth towards the Ukrainian vocal heritage of the past.

TETERIA Viktor Mikhailovich – People's Artist of Ukraine, Professor of the Department of Academic and Pop Vocal Music, Faculty of Music and Choreography, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University.

Circle of scientific interests: methods of teaching singing in higher education; development of performance culture and technical skills of young vocalists.

Стаття надійшла до редакції 27.02.2026 р.